

KISZSOLNA

Ketten ültek az autóban. Álmos vezetett, mellette egy alig idősebb, rövidre nyírt hajú, magas férfi. Nemsokára Álmos megállította az autót, kiszálltak, majd átvágták magukat az embermagasságú bozóton, míg a beomlott templomhajó nyugati kapujához nem értek. A hajó belsejét a törmelékhalom és a bozót beláthatatlanná tette. Átverekedtek magukat a csúcsíves diadalív irányába. A szentély belseje viszonylag védett volt. Annak ellenére, hogy tetőszerkezete rég beomlott, és a tetején fák nőttek, a gótikus boltozat még tartotta magát. Vakolat csak az oldalfalakon maradt. A barnás-vöröses árnyalatú kövekből rakott boltozat kőbordái levelekkel díszített zárókövekben futottak össze. A bordákon, záróköveken színtöredékek. Az oldalfalakon egymást részben takaró színes vakolatrétegek. Egy-egy töredékes vakolatfelületen emberi portrék, alakok, egy bárka körvonalai sejlettek. A szentélyzáródásban az összetört oltárasztal darabjai. Az oldalfalak fehér vakolatfoltjain a közelmúltban készült obszcén falfirkák.

A szentély belsejében a boltozatról aláhulló vízcseppek ismétlődő hangja hallatszott. A faragott kövek festett felületét zöldes árnyalatú algaréteg borította. Minden nyirkos, nedves volt, és Álmosnak úgy tűnt, hogy az épületet ellepő növényzet is bántóan zöld, erőteljes.

– Hát erről lenne szó – törte meg a csendet Álmos, miközben lopva a másik férfira nézett. A látvány kifejtette hatásra volt kíváncsi.

A magas férfi nem válaszolt. Némán szemlélte a falakat, tekintete hol a boltozat bordái mentén futott a zárókőig, hol a falképekhez ereszkedett le. Elővette fényképezőgépét, dokumentálni kezdte a látottakat.

– Ezt meg fogjuk menteni. Még nem tudom, hogyan, de meg fogjuk. Tagoltan, választékosan beszélt.

Álmos befelé örült. Már látta az állványzatot, a visszaépült tetőt, a restaurált freskókat. Volt egy rögeszmés gondolata, ami egy ószövetségi igében, Ezékiel 37-ben gyökerezett. *Az Örökkévaló rám helyezte a kezét, és Szelleme által kivitt egy tágas völgybe, amely telis-tele volt csontokkal. Körülvezetett a völgyben, és láttam, hogy rengeteg csont hever szanaszét, amelyek már teljesen megszáradtak. Akkor az Örökkévaló megkérdezett: „Ember fia, mit gondolsz, megelevenedhetnek még ezek a csontok?” Azt válaszoltam: „Ó, Uram, te vagy az Örökkévaló, ezt csak te tudhatod!” Ekkor azt mondta nekem: „Profétálj ezekről a*

csontokról! Ezt mondd nekik: »Ti száraz csontok, halljátok meg az Örökkévaló szavát! Ezt mondja Uram, az Örökkévaló: Lássátok meg, én szellemet hozok belétek, hogy életre keljete! Inakat és izmokat adok rátok, bőrrel borítalak benneteket, és szellemet adok belétek, hogy életre keljete. Akkor tudjátok meg, hogy én vagyok az Örökkévaló!«»

Álmos azt remélte, hogy az oszladozó Erdély is abban a kiváltságban részesül, akár Izrael, és egyszer minden a helyére kerül. Minden helyreállított történelmi emléken, freskóban egy újabb téglát vélt látni a visszaépülő Erdélyből. Ugyanakkor eszébe jutott az az indián prófécia, miszerint egyszer minden megholt indián feltámad újra, táncolni és ünnepelni fognak, és nagy néppé lesznek.

*

A felfedezés, miszerint a romos zsolnai templom falai között egy Giotto-falképmásolat rejtőzik, megmozgatta a közeli és távoli sajtót. Alapítványi igazgatók, tanácselnökök, riporterek váltották egymást a helyszínen.

Álmos, miután röviden vázolta, milyen lépések szükségesek a freskók restaurálásához, félrevonult. Gyűlölte a nyilvánosságot. Visszaemlékezett gyermekora szentestéire vagy szilveszter éjszakáira, amikor hangos ünneplő társaságban egy csendes sarkot keresett, és arra gondolt, de jó lenne, ha csak ő lenne, meg a csend. Valahol emberek ülnek magányosan csendben, és az ünnepre gondolnak.

Beégett emlékezetébe egy kép, amikor szilveszter előestéjén beugrottak barátja, Ferike anyjához. Ferike anyja a blokklakás konyhájában ült. A kopott viaszosvászonnal letakart asztalon egy üveg pálinka, pohár és egy orosz táskarádió volt, ami a Kossuth rádió kabaréműsorát sugározta. A sovány, korán megöregedett nő egyik kezével a fejét támasztotta. Kezében olcsó, szűrő nélküli cigaretta, amelynek hamuja már két centi hosszan a cigarettafégen rekedt. A nő hallgatta a kabarét, és zokogott. Ferike gyorsan megcsókolta anyját, majd Álmos vállára csapott, és kimenekültek a lakásból.

Álmos félrevonult a templomhajó egyik sarkába, onnan szemlélte a nyüzsgést.

*

– Ágota, gyere vissza! – szólt oda az anyja a nyolcéves kislánynak.

Susa németül beszélt, erős besztercei nyelvjárásban.

A darócruhába öltözött kislány fején barna kendő, alóla kikandikáltak szőke fürtjei. Anyja két ökröt vezetett a dimbes-dombos szántóföldön, apja

az eke szarvánál egyensúlyozott. A faeke fényesre kopott fémpengéje alól fekete, kövér föld fordult ki. A barázdában bogarak, egerek, férgek menekültek. Ágotának a hűgára kellett volna vigyáznia. A szűk pólyába kötözött kicsi egy fateknőbe fektetve a magányos cserefa ágára akasztva himbálózott. Alatta báránybőrből összefércelt pokróc, rajta tarisznya és egy mázatlan kulacs.

A lányt mintha mágnesként hozta volna az erdő. Ismerte a történetet, és azt is tudta, hogy a szülei pont e történet miatt nem merik az erdő közélébe engedni. Nagyanyja, az öreg Hildegard mesélte neki: valamikor talán száz évvel ezelőtt egy zsolnai paraszt a Braedt nemzetségből azon a helyen szántott, ahol most az az erdő áll. A terület a Braedt család tulajdona volt. A nagy melegben Merten Braedt inge ujjával egyre gyakrabban törölte a verejtéket, miközben egyre dühösebb lett. Vizenyős, kék szemével a napra hunyorgott, és közben a fogát csikorgatta. Hiába volt Merten módos gazda, hiába szántott hat ökrrel, a csontszáraz földet a nekifeszült ökrök alig tudták felszakítani. Megállt egy percre, hogy kulacsából a felvizezett borát kiigya. A kulacsban már nem volt semmi. Az ökrök tanácstalanul, szinte könyörögve néztek vissza gazdájuk felé. Merten dühbe gurult, elordította magát, és övéből kirántott törét a Nap – mint minden rossz forrása – felé hajította. Ebben a pillanatban megjelent Grendel, a rettenetes szörny, az éjjeljáró, az álmatlan, akinek bőre, mint a páncél, tüskék és szögek állnak ki belőle, és egy halandó kardja sem tud sebet ejteni rajta. Hatalmas karjaival rácsapott a paraszt mellett a földre. A száraz föld abban a pillanatban mély, feneketlen mocsárrá változott, benne pedig Merten és hat ökre elkezdett süllyedni. Mondják, akik a falu nagyidai szélén laknak, hogy éjjelente lehallatszik Merten könyörgése és Grendel üvöltözése.

– De ki volt Grendel? – kérdezte Ágota

– Ő a mocsárban lakó szörny – válaszolta a nagyanyja. – Mindig a mocsárban lakott. Éjjel jár, nem tud aludni, és áldozatokra vadászik. Ő Káin ivadéka. Emlékszel a Heidel fivérekre? Ők is ott lelték vesztüket a Grendel mocsarában. Berántotta a kíváncsi fiúkat.

Ágota emlékezett a fivérekre. Elképzelte, ahogy a két gyerek kézenfogva süllyed a feneketlen mocsárban.

– Egyedül Beowulf tudta legyőzni. De ezekről Oswald plébánosnak egy szót se szólj! Beowulf Hrotgar király kérésére megvívott Grendellel, és legyőzte. Erre Grendel anyja, a gonosz, pikkelyes bőrű boszorkány szörnyű haragra gerjedt, és levonszolta Beowulfot a tó fenekére.

Hogyan él Grendel, ha Beowulf legyőzte? És ott van Grendel gonosz anyja is a mocsár fenekén? Vajon visszanéz az öreg Merten vagy a Heidel fivérek? Ott állt Ágota a mocsár szélén, és ezek a kérdések foglalkoztatták. Révülten meredt a mocsaras tó fekete színű felszínére. A sötét tó alig áttetsző felszíne alól hínárok világosabb foltjai sejlettek át. A víz felszínén sárga bükkfalevelek úszkáltak. Ágota valamelyik világosabb foltban a Heidel fivérek arcát próbálta kifürkészni. Mindeközben egyre közelebb hajolt a víztükör fölé. Összerezcent. Vállát két kéz ragadta meg erősen. Az anyja volt.

– Mondtam, hogy ne gyere ide, elátkozott hely ez – rebegte, miközben háromszor keresztet vetett. Mellettük két fakereszt állt, közepén vésett napszimbólummal. A Heidel fivérek apja állíttatta, aki minden évben kijött Mindszentek napján fiai lelki üdvéért imádkozni. A két fiú sírja a mocsaras tó maradt, senki nem vállalkozott kiemelésükre. Néhány év múlva bánatában az apjuk is távozott a templom feletti domboldal temetőjébe.

*

Oswald Kiszsolna fiatal és ambíciós plébánosa volt. A bécsi egyetem elvégzése után került a módos Kiszsolnára, ahol rövid időn belül a besztencei nagypap halála után dékánna választották. Azóta dékánnak szólíttatta magát. Oswald megörökölte az egypár évtizeddel azelőtt felépített pompás kőtemplomot boltozott szentéllyel, a boltozat indításainál csodálatosan, emberformára kifaragott fejezetekkel, szőlőkkel és egy az egyház jólétét biztosító malommal a Budak patakán. Elhatározta a Szent Péter apostol tiszteletére felépített templom kifestését. Valójában a templom titulusa „Petrus Apostoli Cathedra”, azaz Szent Péter apostol trónusa volt, akárcsak a római Szent Péter-bazilikáé. Kevés ilyen titulusú templom volt, nemhogy a Magyar Királyságban, de másutt sem. Oswald nagyon komolyan vette ezt a titulust. Titkon ettől remélte papi pályafutásában további előmenetelét. Nemrég Rómába zarándokolt. Magával vitte néhány környékbeli nemes és geréb bűnbocsánatért könyörgő kérelmét. Vihette, mindannyian pénzzel támogatták Oswald utazását. Rómában, a Szent Péter-bazilika homlokzatán megcsodálta a firenzei Giotto di Bondone festő mozaikját, a *Navicellát*. Amint mesélték neki, a firenzei mester oly módon festette meg a szentek alakjait, ábrázatait, hogy az szinte tapintható volt. Egy Szebenből származó káplán Oswaldnak elmagyarázta, a *Navicella* azt a jelenetet ábrázolja, amikor Urunk Jézus Krisztus Péter apostolt a vízen járni tanítja. Tetszett

Oswaldnak ez a történet. Azt sugallta számára, hogy Urunk Krisztus segítségével nem létezik lehetetlen. És így állt saját ambícióihoz is. Lelki szemei előtt mint esztergomi érsek vagy legalábbis erdélyi püspökként látta magát. Az már a sors különös fintorának és Krisztus Urunk kifürkészhetetlen útjainak köszönhető, hogy Oswald Kiszsolnán öregedett meg, megtartva ugyan dékáni pozícióját. Lemásoltatta hát egy jobb kezű káplánnal a firenzei mester *Navicella* mozaikját, és nemcsak azt, hanem a bazilika egy másik zugában található emberhalászat jelenetét is. A két, tenyérnyi nagyságú rajzot gondosan óráskönyvébe tette.

Oswald a plébániaépület teraszán, magába mélyedve üldögélt. Kezében drága, hólyagos üvegpohár, melyben világos, enyhén zöldes árnyalatú, illatos muskotály volt. A szőlőtöveket Elzászból hozatta plébános elődje. Néhány kereskedőcsalád még mindig fenntartotta a kapcsolatot a háromszáz éve elhagyott óhazával, a Rajna, a Mosel völgyével. Ugyanazt a nyelvet, dialektust beszéltek, számontartották egymás jégveréseit, pestisjárványait. A hajdani plébános néhány szőlőművelő családot is hozatott a Német-római Birodalom területéről. Ezeket a családokat megkülönböztetésképpen Neuf frank néven illették.

Reutel jött, az öreg templomszolga.

– Dékán úr, megjött a festő Besztercéről.

Oswald biccentett. A festő magas, sovány ember volt, vállig érő fekete hajjal és szakállal.

– Hát eljöttél – fogadta Oswald.

– El, dékán úr.

– Láttam, amit Besztercén a plébániatemplomban festettél. Ezt meg tudnád festeni?

A festő elé tolt a fiókos asztalon a tenyérnyi pergament.

A világos pergamen felületén a borospoháron átsütő zöldes árnyalatú napsugár remegett. A festő a pergamen fölé hajolt, felemelte, majd kinyújtott kézzel távol tartotta. A pap felé fordult: ez mi?

– Ez ama történet, amikor Krisztus urunk Szent Péter apostolt járnai tanítja a vízen.

– Nem ismerem – mondta a festő.

– Nem baj, de meg tudod festeni, nem?

– Hogyan festenek meg egy olyan jelenetet, amit nem ismerek? Honnan tudjam, hogy mit szólnak majd azok a papok, akik meglátják?

– Azt bízd rám – mosolygott magabiztosan a plébános.

És valóban, később, amikor a dobokai esperesnek bemutatta az elkészült falképeket, lelkesen magyarázva az összefüggéseket Szent Péter trónusa és a kiszolnai templom között, az esperes elismerően bólogatott, és ennyit jegyzett meg kétértelműen mosolyogva: merész ember ön, dékán úr. Nem Oswaldon múlt, hogy nem sikerült többre vinnie.

A festő lehajtotta a fejét, majd jobb kezét tarkójára téve, pár lépést tett. Megállt, válla fölött mintegy visszaszólt a plébánosnak.

– Megfestem. De mivel kockázatot vállalok, nem a rendes árat kérem.

– Amit az ár felett kérsz, azt búzában, borban adom – válaszolt Oswald.

*

Szent Kozma és Damján napjának hajnalán Zsolna egy megbolydult méhkashoz hasonlított. Az egyik Braedt-porta csűrje gyulladt meg, majd a tűz hamar átterjedt az egymáshoz tapasztott szomszéd csűrökre, ólakra. Nemsokára nemcsak a Welschgasse, hanem az egész falu lángolt.

Susa felriadt a zajra. Felült a fal melletti derékaljon, kócos haját igazgatta, majd megbökte férjét.

– Hensel, Ágota hol van?

Hensel kábán emelkedett fel, fejét vakarva körülnézett, de Ágota szalmával tömött vánkosa üres volt.

Kábult keresgélésüket dörömbölés szakította félbe.

– Gyertek ki, ég a falu! Hozzatok vasvillát, lapátot! – ordította a szomszéd.

Ágota kint járt az erdőben, a tiltott helyen, a Grendelsmoorban. Kócos szőke haja ezerfelé állt, hátán barna darócköpenye. Megállt a fekete, mocsaras tó szélén. A sápadt holdvilág tükörképét néhány úszkáló falevél mozgatta meg. Máskülönben a tó fekete víztükre mozdulatlan volt.

– Gyere ki, gonosz Grendel, gyertek ki, Hensel fivérek! – kiáltotta Ágnes.

A víztükör megmozdult, és a hold tükörképe mellett Ágnes két arc körvonalát vélte felfedezni. A két arc a víz felszínéig emelkedett, apró körkörös hullámokat gerjesztve érintették a felszín, majd visszasüllyedtek. Két fiúgyerek arca volt. Ekkor Ágnes egy faággal rácsapott a víztükörré. A hold tükörképe ezer darabba törött, a tó partján csendes locsogás hallatszott. Belenyúlt a fekete vízbe, tenyerét a fekete iszapba süllyesztette, majd kiemelte. Ujjai között megfeketedett ágak, falevelek voltak. Felállt és elmosolyodott. Többé már nem félt Grendeltől. A Hensel fivéreket pedig mint régi ismerősöket hagyta ott.

Elindult a falu irányába. A lángoló falu vörösen izzott a hajnali pirkadatban. Soha többet nem ment a Grendelsmoorhoz, és senkinek sem mondta el, hogy a gonosz Grendel már ártalmatlan.

Susa és Merten a falu főutcáján oltották a tüzet. Ekkor látták meg Ágotát közeledni. Egy lángoló csűr háttérében a törékeny kislány alakja sötétben rajzolódott ki. A lány nem szólt semmit, csak mosolygott. Szülei összenéztek, csendben magukhoz ölelték. Nem kérdeztek tőle semmit.